

Ressurshefte til skolepresentasjon: Samvirkeskolen

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	1
TIPS OG TRIKS FOR Å LYKKES MED PRESENTASJONEN	2
QUIZLET.....	3
FLERE RESSURSER (FORDYPNING)	4
STØTTEARK TIL SKOLEPRESENTASJON (UTSKRIFTSVENNLIG)	5

Innledning

Dette ressursheftet er ment som støtte for tillitsvalgt, ansatte eller andre representanter fra samvirker som skal holde foredrag for elever ved naturbruksskoler. Her finner du både forberedelser og støtteark du kan skrive ut til selve presentasjonen. Ta kontakt med vår pedagog Inga Hild Lykka om du ønsker et digitalt møte med en gjennomgang av opplegget og informasjonen her, samt eventuelle avklaringer.

Vi har foretatt en større revidering av presentasjonen på bakgrunn av innspill fra medlemmene våre, og for å synliggjøre vårt hovedmål. *Hovedmålet* er at elevene skal lære hva samvirke er, forstå hva som er fordelene med dem generelt og TINE, Nortura eller Felleskjøpet Agri spesielt. Dette vil igjen styrke samvirkene i form av at unge, kommende bønder ser verdien av å være medeier i samvirker.

Presentasjonen tar utgangspunkt i disse overordnede spørsmålene:

- Hva er samvirker (og mer spesifikt landbrukssamvirker)?
- Hva gjør de?
- Hva gjør de for deg?
- Hvorfor er samvirker viktige?
- Hvorfor er det lurt å være TINE/Nortura/FK-A-bonde? (Her uformer dere innhold selv)

Endringene vil kanskje føre til at skolebesøket samlet sett blir kortere enn tidligere. For å utnytte tida kan man for eksempel kjøre det samme opplegget i to klasser på samme dag ute på skolene (det er uansett å anbefale at man kun har én klasse om gangen, både på grunn av antall, og at elevene kjenner og er trygge på hverandre). Hvis de er på besøk hos dere så frigir det mer tid til omvisning på anlegget.

Vi i Norsk Landbrukssamvirke vil gjerne ha tilbakemeldinger og innspill fra dere!
Ikke nøl med å ta kontakt:

Inga Hild Lykka
e-post: inga.hild.lykka@landbruk.no
tlf: 93231133

Maren M. Heggland
e-post: maren@landbruk.no
tlf: 47851015

Tips og triks for å lykkes med presentasjonen

Avklar kjørerregler med lærer

Ta en prat med læreren på forhånd og hør om det er noe spesielt man må ta hensyn til. Avklar gjerne hva slags regler de har når det gjelder mobiltelefon, PC og toalettbesøk. Det er generelt lurt å ha samme kjørerregler som elevene er vant til for å hindre unødvendig uro. Si ifra til læreren om du foretrekker at den tar ansvaret for å følge opp disse reglene underveis (så slipper du å tenke på det).

En annen variant er å spørre elevene når man starter opp hva slags regler de er vant til når det gjelder telefonen, og så si at de reglene gjelder også her (eller strengere). Husk at Quizlet og søk på proff.no fint kan gjennomføres på PC, så telefonen kan legges helt vekk.

Begrens rene foredrag

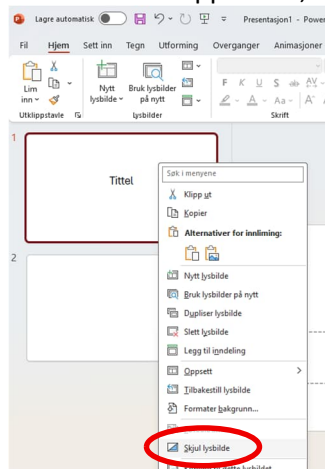
Siden hovedmålet er at elevene skal lære (og huske), så bør foredragsdelen begrenses til så lite som mulig, fordi læring i størst grad skjer når man selv er aktiv (og ikke passiv tilhører). Det er likevel åpenbart at man må fortelle og forklare en god del, og det tar den tida det tar, men vi må våge å kutte ut en del innhold for at elevene skal lære så mye som mulig. En grei huskeregel er at etter 20-30 min med foredrag, bør det være et avbrekk hvor elevene snakker, man ser en filmsnutt eller lignende. Husk at dagens ungdommer er vant til å konsumere innhold på en mye mer hektisk og oppstykket måte enn de voksne (den såkalte «TikTokhjernen»).

Tilpass presentasjonen

NB! Du må se over presentasjonen og gjøre den klar til bruk. Skjul/slett lysbilder du ikke skal bruke.

Vi har lagt opp til en todelt presentasjon, der første del tar for seg landbrukssamvirker generelt, og der den andre delen er forbeholdt eget innhold dere ønsker å presentere om TINE, Nortura eller Felleskjøpet Agri. Bruk gjerne den første delen av presentasjonen som inspirasjon med tanke på omfang, detaljer og elevaktivitet. Husk at hvis elevene først har fattet interesse, så kan de alltid dypdykke ned politikk og detaljer senere. Målet i dag er å tenne en gnist.

Fjern og legg til innhold slik at du synes at det fungerer. Bruk gjerne funksjonen «skjul lysbilde» hvis det er noe du vil hoppe over, men ikke nødvendigvis slette.

Øke elevaktiviteten underveis

Dette er i tråd med både tilbakemeldinger fra foredragsholdere og lærere, og god pedagogisk praksis. Vi har derfor lagt inn noen konkrete stopp der elevene skal snakke sammen 2-3 stk, og så oppfordres til å dele sine svar med resten av klassen. Det er først og fremst det at de får snakket sammen og satt ord på det de har hørt og sett som er viktig her, for det er der læringen skjer (og kunnskapen forhåpentligvis fester seg). Spør gjerne elevene flere ganger om de lurer på noe.

Vi har også lagt inn en avsluttende quiz som oppsummerer delen av foredraget som vi har bidratt til. Dere kan selvfølgelig kopiere den og lage egen versjon med spørsmål som er relevante for den mer spesifikke delen av foredraget. Her er det fint om dere har en liten premie til laget som vinner.

Quizlet

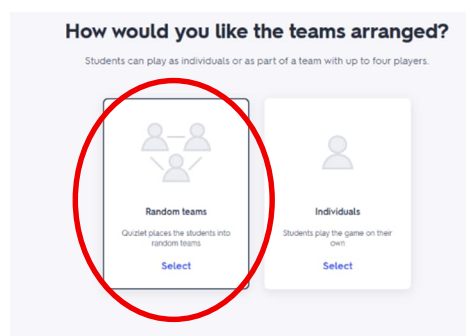
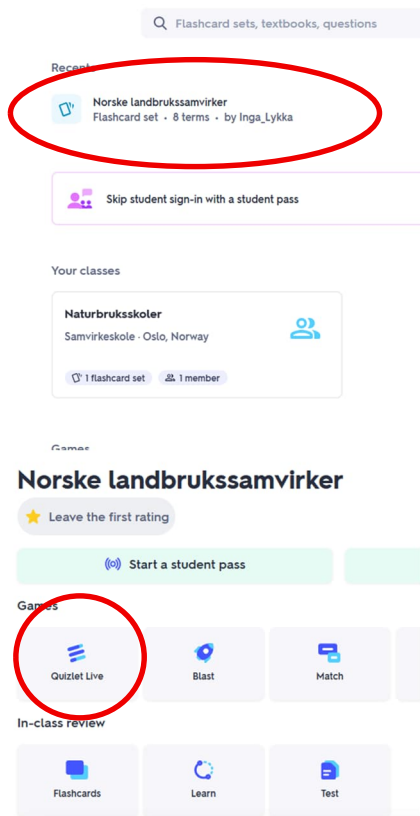
Quizlet ligner på Kahoot, men krever mer samarbeid mellom elevene. Hvis du har en egen konto så kan du hente quizen herfra: <https://quizlet.com/no/1056580275/norske-landbrukssamvirker-flash-cards/?i=maly4&x=1jqt>

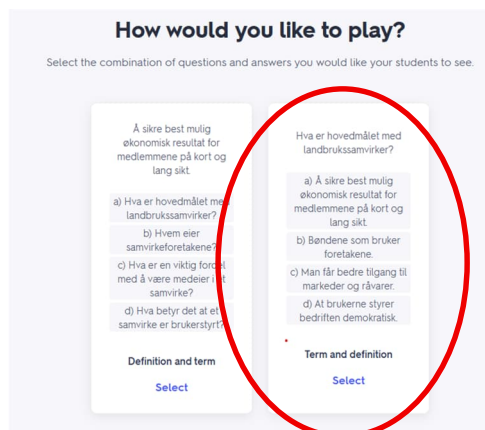
For enkelhets skyld har vi laget en konto dere kan bruke. Påloggingsinformasjon:

Brukernavn: kurs@landbruk.no

Passord: Naturbruksskole

Velg settet som heter Norske landbrukssamvirker, og spillet Quizlet live. Velg modusen Random teams og Term and definition (da skal elevene finne svaret på spørsmålet).

Neste skjerm vil ligne på kahoot, med både kode og qr-kode for å logge seg på. Pass på at alle elevene har kommet seg inn før spillet starter. Spillet deler elevene inn i lag, og det er lurt at de flytter seg så de sitter lagvis.

NB: Elever og kallenavn. Som gjest vet man lite om klassen, og dette kan elevene dessverre utnytte til å henge ut hverandre uten at man fanger det opp. Her kan du be læreren om hjelp til å se etter upassende navn, og hvis de dukker opp kan man fjerne dem ved å trykke på navnet. Jeg (Inga Hild) pleier å si til elevene før de logger seg på at jeg åpenbart forventer at de klarer å skrive sitt eget navn riktig etter 10+ år på skolen. Litt humor her pleier å løse det meste.

Underveis i spillet må laget snakke sammen, for det vil bare være én på laget som har riktig svar på sin skjerm. Hvis de svarer feil mister de alle poengene sine, så her er det om å gjøre å være nøye heller enn å være raskest. Musikken gir elevene energi, men hvis de blir veldig stressa kan man like gjerne skru den av.

Flere ressurser (fordypning)

Hvis du ønsker å lese deg opp i forkant, eller lærer/elever etterspør mer å jobbe med, så finnes det [fordypningsoppgaver på landbruk.no](https://fordypningsoppgaver.paa.landbruk.no).

Hvis det er noe du savner eller lurer på, så ikke nøl med å ta kontakt med oss! Vi bistår gjerne med en digital gjennomgang i Teams i forkant av skolebesøk.

Støtteark til skolepresentasjon (utskriftsvennlig)

Lysbilde 1 – Forside

Ingen kommentar her.

Lysbilde 2 – Plan for dagen

Husk å endre tidspunktene til det som gjelder. Viktig å gi elevene oversikten så de vet hva de skal forholde seg til, særlig i de tilfellene der man ikke følger timeinndeling og friminutt slik de er vant til. Legg inn 5-10 minutters pauser underveis der det passer for deg eller når du merker at elevene trenger det.

Lysbilde 3 – Mobiltelefon/kjøreregler

Hvis det er avklart på forhånd, så minner du elevene på reglene for mobil/PC og å eventuelt forlate klasserommet. Si gjerne også her at de kan stille spørsmål underveis (anbefales) eller til slutt (da har de ofte glemt det).

Hvis reglene ikke er avklart på forhånd: Spør klassen hvilke kjøreregler de er vant til. Læreren vil sannsynligvis korrigere hvis de sier noe som ikke stemmer. Vurder der og da om det er greie regler for deg, eller om du vil ha det strengere. Vær tydelig (og vennlig) på hva du forventer av klassen. Et eksempel kan være: Telefonene skal ligge lydløs på kateteret, PC-skjermen er lukka med mindre de blir spurt om å åpne den, de spør læreren sin ved behov for toalettbesøk, og de rekker opp hånda hvis de vil si noe.

Lysbilde 4 – Hvem er jeg?

NB: Legg inn aktuelle bilder for deg. Gjerne av deg selv, gården din eller noe annet relevant.

Her er poenget at elevene skal bli litt kjent med deg så de får tillit til deg og at de lettere husker både deg og presentasjonen. Si gjerne noe om hva slags gårdsdrift du driver og eventuelle verv du har hatt og har innenfor samvirke.

Lysbilde 5 – Hvem er dere?

Gjennom denne presentasjonsrunden får du et innblikk i «hva du har å jobbe med», og elevene føler seg mer sett som individer og ikke bare en tilfeldig gruppe du er på besøk hos. Hvis man har kapasitet til det, så er det fint å ta utgangspunkt i det de sier (mange som kommer fra samme type gårdsdrift, flere med like planer etter VGS) gjennom presentasjonen, tilpasse eksempler og lignende.

Lysbilde 6 – Mål for dagen

Dette lysbildet skal gi elevene et tydelig svar på hva de skal sitte igjen med på slutten av dagen. Det gjør det enklere for dem å henge med, å skjønne når de ikke henger med (så de kan spørre), og det gir læreren en fin oversikt over hva klassen har vært gjennom og dermed kan vurderes i senere.

Lysbilde 7 – Film: «Hva er et samvirke?»

Se filmen.

Lysbilde 8 – Elevaktivitet

Elevene skal snakke sammen om punktene på lysbildet knyttet til filmen. De bør være max 3 stk som snakker sammen, slik at alle sier noe. Gi dem 3-5 minutter på å snakke sammen, og be så noen av gruppene dele noe av det de snakket om. Spør gjerne om noe var uklart så du kan forklare mer.

Lysbilde 9 – Hva er et samvirke?

Denne vil fungere som en kort oppsummering av filmen før man går videre. Sannsynligvis ikke nødvendig å bruke så mye tid på dette bildet utover den teksten som står der.

Lysbilde 10 – Hva er landbrukssamvirke?

Fremhev det som er spesielt for landbrukssamvirker. De tre store organisasjonene er trukket frem her, og man kan fint snakke litt om verdikjeden på dette tidspunktet (selv om den dukker opp igjen senere). Kanskje nevne mottaksplikt og markedsregulering?

Lysbilde 11 – Eieren i sentrum

Dette er en viktig egenart å fremheve. Få elevene til å forstå at en samvirkebonde *eier* flere ledd i verdikjeden, og verdien av å være eier fremfor kun kjøper/selger, og at langsiktig sikkerhet for produksjonen er en prioritet.

Lysbilde 12 - Verdikjeden

Dette er det første av tre lysbilder som omhandler verdikjeden eksplisitt. Filmene om landbrukssamvirke og styrkeforhold i verdikjeden følger rett etter. Derfor er det greit å ta en relativt kort introduksjon her. Spør elevene om de har sett den før og vet hva den viser. Påpek gjerne hvilke ledd man eier som samvirkebonde (nevnt FK, Nortura og Tine). Kan nevne begrepet vertikal integrasjon, men det presenteres i filmene rett etterpå.

Lysbilde 13 – Film: «Landbrukssamvirke»

Se filmen.

Lysbilde 14 – Elevaktivitet

Elevene skal snakke sammen om punktene på lysbildet knyttet til filmen. De bør være max 3 stk som snakker sammen, slik at alle sier noe. Gi dem 3-5 minutter på å snakke sammen, og be så noen av gruppene dele noe av det de snakket om. Spør gjerne om noe var uklart så du kan forklare mer. Det kan være lurt å ha et eksempel på horisontal integrasjon, for det er ikke like klart som den vertikale.

Lysbilde 15 – Styrkeforhold i verdikjeden

Snakk om hvordan de store dagligvareselskapene har kjøpt seg inn i stadig flere ledd av verdikjeden. Få frem at samvirkene er viktige motmakter til de tre (Norgesgruppen, Reitan, Coop). Eksempel: Norsk Kylling og kyllingproduksjon i Midt-Norge. Nortura er ikke lenger til stede, og Norsk Kylling er eneste aktør. De har da all makt i tilførselsmarkedet, og er eid av Reitan-gruppen.

Lysbilde 16 – Hvem eier hva?

Det er ikke alltid så åpenbart å vite hvem som eier en bedrift. Hvis man som forbruker vil ta et standpunkt på hvor man vil bruke pengene sine, så er det greit å vite. Test proff.no sammen først (hvis elevene ikke kommer på noe, så kan for eksempel Rørosmeieriene være interessant å se på)

Lysbilde 17 – Elevaktivitet proff.no

Elevene samarbeider 2-3 stk, og søker opp ulike selskaper. De på lysbildet er eksempler, men hvis de vil sjekke noen andre så la dem gjerne gjøre det. Poenget her er å forstå hvordan proff.no fungerer, og at elevene skal se at mange landbruksrelaterte bedrifter er i privat eie.

Lysbilde 18 – Hvorfor er samvirke viktig?

Bruk gjerne egne eksempler her. Hva skjer hos konkurrentene når samvirkene setter prisen opp eller ned? Vis gjerne til styrkeforholdene i verdikjeden. Uten samvirkene vil bøndene potensielt miste

eierskap til så å si hele verdikjeden. Uten samvirkene som markedsregulatorer vil bøndene være helt prisgitt andre aktørers (manglende) betalingsvilje. Samvirkene garanterer en minstepris for alle bønder, både i og utenfor samvirke. Samvirke betaler det de kan, konkurrentene betaler det de må.

Lysbilde 19 – Hvorfor er ikke SA alltid best på pris?

Her er tanken at man snakker om noen av de klassiske motargumentene mot samvirkene. «Hvorfor skal jeg levere til Nortura når noen andre betaler mer?» Endre gjerne innholdet her så det er spissa mot det du kan best. Målet er å gi svar på noe av den mest vanlige kritikken, og sørge for at elevene forstår de langsiktige målene med å organisere seg i samvirker. Det handler om å ta vare på mulighetene til å kunne drive landbruk på en forutsigbar måte i Norge.

Lysbilde 20 – Hva husker dere? Quizlet

Be elevene finne frem PC (eller telefon) og gå til www.quizlet.live

Du åpner quizlet som vert, og får koden for deltakelse opp på skjermen. Husk å se etter upassende navn. Tips: Skru på lyden i spillet hvis klassen er stille. Skru den av hvis de er i overkant livlige.

Spill gjennom, og gi vinnerlaget en premie. Vurder om du skal kjøre denne til slutt, etter at du har snakket om din egenorganisasjon.

Resten av lysbildene er eget innhold og kampanjefilmer. Bruk og snakk om det du ønsker.

Lykke til!